

Sairaanhoitopiirien kuntayhtymät

Ensihoitohenkilöstön tulee pyytää hoito-ohjetta lääkäriltä vähänkin epäselvissä tilanteissa

Ensihoidon järjestämistä koskevaa sääntelyä

Sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on tullut 1.1.2013 lähtien järjestää alueensa ensihoitopalvelu, kuten äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan kiireellinen hoito terveydenhuollon hoitolaitoksen ulkopuolella ja tarvittaessa potilaan kuljettaminen hoitolaitokseen. Terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja sen nojalla annettu asetus ensihoitopalveluista (STMa 340/2011, ensihoitopalveluasetus) säätelevät ensihoitopalvelujen järjestämistä. Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi julkaissut ohjeen ensihoidon palvelutasosta (STM:n julkaisuja 2011:11).

Ensihoitopalveluasetuksen 2 §:n mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on ensihoitopalvelua järjestäessään muun muassa vastattava ensihoitovalmiuden ylläpidosta, johdettava ensihoitopalvelun operatiivista toimintaa ja laadittava ohjeet kuljetusta edellyttävien potilaiden hoitoon ohjauksesta sekä ohjeet niitä tilanteita varten, joissa potilas ei tarvitse kuljetusta.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä on ensihoitopalveluasetuksen 9 §:n 1 momentin mukaan oltava ensihoitopalvelusta vastaava lääkäri, joka johtaa alueen ensihoitopalvelua ja sen toimintaa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksen ja palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on sovittava ensihoitopalvelun lääkäritasoisesta päivityksestä. Erityisvastuualueella tulee ensihoitopalveluasetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan olla vähintään yksi ympäri vuorokauden päivystävä ensihoitolääkäri, jonka tehtäviin kuuluu erityisvastuualueella olevien ensihoitojärjestelmien toiminnallinen, tilannekohtainen johtaminen niiden toimintaperiaatteiden mukaisesti, jotka erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymät ovat vahvistaneet. Päivystävän ensihoitolääkärin tehtäviin kuuluvat muun muassa alueen ensihoitohenkilöstön hoito-ohjepyynnöihin vastaaminen sekä potilaiden hoitoon ohjauksen käytännön toteuttaminen sairaanhoitopiirien laatimien ohjeiden mukaisesti. Tavoitteena on, että kaikki ensihoitajien hoito-ohjepyynnöt osoitetaan päivystävälle ensihoitolääkärille, joka on tietoinen alueen päivystyspisteiden hoitoresursseista eri vuorokaudenaikoina. Päämääränä on myös optimaalinen ensihoitopotilaiden hoitoon ohjaus, joka varmistaa potilaalle tarkoituksenmukaisimman hoitopaikan. Virka-aikana hoito-ohjepyynnöt voidaan sopia ohjattaviksi sairaanhoitopiiriin omalle ensihoidon vastuulääkärille ja päivystysaikana päivystävälle ensihoitolääkärille.

Potilaan asemaa ja oikeuksia sekä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevaa sääntelyä

Julkisen vallan on perustuslain (731/1999) 19 §:n 3 momentin nojalla turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Dnro 1224/06.00.00.01/2013

19.4.2013

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, potilaslaki) 3 §:n 2 momentissa säädetään potilaan oikeudesta laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Potilaalle on potilaslain 8 §:n perusteella annettava hänen henkeään tai terveyttään uhkaavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen hoito, vaikka potilaan tahdosta ei tajuttomuuden tai muun syyn vuoksi voitaisi saada selvitystä.

Terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnan päämääränä on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994, ammattihenkilölaki) 15 §:n perusteella terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen. Terveydenhuollon ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Ammattitoiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tasapuolisesti ottaa huomioon ammattitoiminnasta potilaalle koitua hyöty ja sen mahdolliset haitat. Terveydenhuollon ammattihenkilöllä on velvollisuus ottaa huomioon, mitä potilaan oikeuksista säädetään sekä antaa kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle aina apua.

Laillistettu lääkäri päättää ammattihenkilölain 22 §:n 1 momentin perusteella potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta.

Sairaanhoitopiirien tulee laatia ensihoitopalveluita koskevat yhtenäiset toimintaohjeet ja valvoa ohjeiden noudattamista

Ensihoitopalvelun järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta sairaanhoitopiireille on merkinnyt alueellisen suunnittelunäkökulman korostumista. Sairaanhoitopiirien kuntayhtymien tulee laatia toimintaohjeet ensihoidon potilaiden hoidosta ja hoitoon ohjaamisesta toimivan alueellisen kokonaisuuden muodostamiseksi päivystävien terveydenhuollon toimintayksiköiden kanssa. Sairaanhoitopiirien toimintaohjeiden valmistelu ja päivittäminen tulee pääsääntöisesti perustua valtakunnallisiin Käypä hoito -suosituksiin sekä alan uusimpaan kirjallisuuteen (esimerkiksi Akuuttihoito-opas, Ensihoito-opas ja Tehohoito-opas). Koska kaikki ensihoidon potilaat eivät tarvitse kuljetusta hoitolaitokseen ensihoitohenkilöstön tekemän hoidon tarpeen arvion ja mahdollisesti antaman hoidon jälkeen, sairaanhoitopiireissä laadittavissa toimintaohjeissa tulee olla ohjeet myös niistä tilanteista, joissa potilasta ei kuljeteta jatkohoitoon.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi järjestää ensihoitopalvelun alueellaan useilla eri tavoilla (oma toiminta, yhteistoiminta alueen pelastustoimen tai toisen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa tai palvelun hankkiminen muulta palvelun tuottajalta). Toiminnan yhdenmukaisuuden ja potilasturvallisuuden varmistaminen edellyttävät sairaanhoitopiirien kuntayhtymiltä toimintaohjeiden laatimisen lisäksi myös ensihoitohenkilöstön kouluttamista ja omavalvontaa. Lisäksi yhteistoiminta muiden viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa edellyttää myös valtakunnan tasolla tapahtuvaa toimintatapojen ja käytäntöjen yhteensovittamista.

Dnro 1224/06.00.00.01/2013

19.4.2013

Ensihoitohenkilöstöä tulee ohjata epäselvissä tilanteissa herkästi pyytämään päivystävän ensihoitolääkärin hoito-ohjetta

Eduskunnan oikeusasiamies on 31.12.2012 antamassaan päätöksessään (Dnro 4248/4/11) pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ohjaamaan sairaanhoitopiirejä ensihoitopalvelujen järjestämisen osalta yhdenmukaiseen käytäntöön koskien ensihoitohenkilöstön pyytämää hoito-ohjetta päivystävältä ensihoitolääkäriltä. Ohjauspyyntö liittyy eduskunnan oikeusasiamiehen käsittelemään kanteluun, jossa potilas löytyi kotoaan menehtyneenä, vaikka ensihoitohenkilöstö oli käynyt kaksi kertaa kuolemaa edeltäneesti arvioimassa potilaan tilannetta pyytämättä kuitenkaan päivystäneeltä ensihoitolääkäriltä arviota tilanteesta.

Valvira toteaa, että sairaanhoitopiirien kuntayhtymien tulisi ohjeistaa ensihoitohenkilöstöään herkästi pyytämään päivystävältä ensihoitolääkäriltä hoito-ohjetta vähänkin epäselvissä tilanteissa. Edellä todettuihin tilanteisiin sisältyvät myös ne ristiriitatilanteet, joissa esimerkiksi omainen tai potilas on eri mieltä ensihoitohenkilöstön tekemästä päätöksestä kuljetuksen tarpeellisuuden osalta. Hoito-ohjeen pyytämistä ensihoitolääkäriltä perustellee erityisesti se, että laillistettu lääkäri päättää ammattihenkilölain mukaan potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta. Päivystävällä ensihoitolääkärillä on myös todennäköisesti ensihoitohenkilöstöä parempi mahdollisuus tarkastella potilaasta aiemmin laadittuja potilasasiakirjoja ja arvioida näin potilaan kokonaistilannetta laajemmin.

Jos lääkäri osallistuu ensihoitoon tai sairaankuljetukseen henkilökohtaisesti tai häneltä pyydetyn hoito-ohjeen perusteella, tämän pitää ilmetä ensihoitokertomuksesta. Lääkärin pitää kirjata hoito-ohjepyynnön perusteella antamansa hoito- tai menettelytapaohje potilaan sairauskertomukseen hoitolaitoksessa tai tallenteeseen säilytettäväksi, mistä ohje on myöhemmin tarkastettavissa. Myös muun ensihoitohenkilöstön tulee merkitä ensihoitokertomukseen potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset sekä laajuudeltaan riittävät tiedot sekä tiedot mahdollisen hoito-ohjeen pyytämisestä lääkäriltä.

Sairaanhoitopiirien tulee myös valvoa, että ensihoitohenkilöstö noudattaa heille annettuja toimintaohjeita.

Johtaja *Tarja Holi*
Tarja Holi

Lakimies *Hanna Linna*
Hanna Linna

Lisätiedot Lakimies Hanna Linna, p. 0295 209 427
Ylitarkastaja Keijo Oikarinen, p. 0295 209 430

Tiedoksi Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen Kuntaliitto
Aluehallintovirastot, ylijohajat
Eduskunnan oikeusasiamies
Oikeuskansleri